

FN:s generalförsamling godkände i juli 2025 en fredsbevarande budget på 5,38 miljarder dollar. Mandaten fanns. Kontanterna gjorde det inte. Samma sommar saknades omkring två miljarder i den löpande cykeln, mer än en tredjedel, enligt Sipri. Godkända operationer tvingades skära i både uniformerad personal och civila.

Personalstatistiken måste läsas med två tal. Vid årsskiftet 2025/26 fanns 78 633 internationella personer i alla slags multilaterala fredsinsatser – 49 procent färre än 2016, den lägsta nivån på minst 25 år. Av dem bar 53 007 FN-hjälm. Organisationen är alltså fortfarande störst i fält. Den är också den som krymper snabbast.

Det är den sprickan den tredje linjen utgår från. Inte ett beslut att skrota FN, utan en arbetsfördelning som redan syns: 1945 års säkerhetsidé bär allt sämre, medan fackorgan och hjälpapparater fortsätter med jobb som inte kräver ett enigt råd. Mat, flyktingar, flygfrekvenser, väderdata och kärninspektioner överlever ett veto. En stor multidimensionell insats gör det inte.

Säkerheten flyttar då, styckevis, till andra bord.

I Afrika går unionen in där New York inte längre orkar eller vill. Senaste nya FN-mandatet kom 2014. Därefter har värdländer börjat säga upp de gamla: Mali tvingade ut Minusma, Kongo har drivit på avveckling av Monusco, Sudan avslutade Unamid. AU:s metod är en annan än de klassiska blå hjälmarna. Mindre opartiskhet på papperet, mer försök att slå sönder den väpnade oordningen så att politik ens blir möjlig.

Kassan räcker sällan. I februari 2026 låg AU:s fredsfond på ungefär 400 miljoner dollar. Medlemsländerna har sedan 2017 skjutit till drygt 350 miljoner. Målet är nu en miljard. En enda större insats kan sluka mer än hela fonden på ett år. Afrikanskt ägarskap, västerländsk kassa – fortfarande.

Resolution 2719 från december 2023 skulle ändra på det. Upp till tre fjärdedelar av en AU-ledd operation, godkänd av säkerhetsrådet, skulle kunna betalas med FN-avgifter. Nästan tre år senare har ramen inte använts. Försöket att koppla den till Somalia strandade. Afrikanska medlemmar i rådet pressar på. Kontinenten ger inte upp FN. Den vill använda det som bank när den politiska viljan inte räcker till trupp.

I Europa och Nordamerika finns redan allianser som kan flyga när rådet är låst. Natos kampanj mot Serbien 1999 är skolboksexemplet. Ryssland skulle ha stoppat ett mandat. Bomberna föll ändå. Den oberoende Kosovokommissionen skrev efteråt: olaglig men legitim.

Formeln har behandlats som praktisk visdom. Den är en spricka. Om våld kan rättfärdigas utan rådets tillstånd när "rätt sida" flyger, kan samma språk användas av andra. Irak 2003 visade baksidan – en koalition utan bred förankring och ett krig vars efterspel fortfarande präglar regionen. Ryssland har lånat argument om närområde och skydd av befolkningar. Den som vill ha Kosovo som undantag måste förklara varför undantaget inte är till salu för motståndaren. Folkrätten tål ett sådant hål sämre än en presskonferens.

Tillfälliga koalitioner fyller samma tomrum med samma dilemma. Gulfkriget 1991 hade rådets stämpel. Östtimor 1999 fick den i efterhand, efter att Australien redan gått in. Styrkan runt Tchadsjön och samlingen mot IS är regional eller tematisk improvisation. Efter 2022 har europeiska huvudstäder återigen talat om villiga länder, utanför både Nato och EU:s formella gång. Det går fortare än ett veto. Skyddet följer flygplan och intresse, inte en generell regel.

Här slutar inte historien. Bilden av ett FN som bara tynar bort av sig självt är för slät.

Staterna bråkar fortfarande om vilka rum som ska räddas. I juni 2026 ändrade generalförsamlingen en gammal budgetregel så att sekretariatet under fyra år inte måste återbetala pengar det aldrig fått in. Reformpaketet Un80 skär i personal och slår ihop funktioner. Mellan 2024 och 2026 väntas systemets samlade resursbas minska med ungefär 16 miljarder dollar. En del av det är nöd. En del är ett försök att hålla kvar det som bedöms outhärligt: klimatsekretariatet, pandemiberedskap, de tekniska standarderna. Generalförsamlingen håller i slutet av september 2026 ett nytt högnivåmöte om pandemier. Det är inte världspolis. Det är precis den sortens samarbete den tredje linjen räknar som FN:s kärna.

Också det som finns kvar av hjälmarna har bytt tyngdpunkt. Kina är näst största finansiär efter USA; andelen har stigit medan Washington släpar efter. Bland de fem permanenta är Kina den som fortfarande skickar meningsfull trupp, bland annat till Sydsudan och Libanon. Indien står tillsammans med Nepal, Rwanda och Bangladesh för en stor del av soldaterna. Det är inte väst som bär fältarbetet. Det är länder som fortfarande ser insatsen som både politik och inkomst. Deras intresse talar emot en total avveckling.

Ändå är det en sak att rädda observationsuppdrag och klimatmöten, en annan att hålla fast vid fiktionen att rådet kan stoppa ett krig där en veto-makt är part. Ukraina och Gaza har inte motbevisat den gränsen. De har ritat upp den.

Priset för att acceptera splittringen syns redan. Humanitära organ överlever, men donatorerna styr var maten hamnar. I Syrien fastnade korsgränsbistånd i samma logik som vapenvilor. Regionala ersättare saknar luftbro och lager. En koalition kan inleda. Få kan betala i tio år. Och rummet där fiender ändå måste sitta kvar krymper. Ett låst råd är pinsamt. Det är också en kanal.

Det som återstår är alltså inte ett snyggt systemskifte. FN avskaffas inte. Det omfördelas. Klimat, hälsa och standarder får fortfarande politisk energi. Fredsinsatserna får färre soldater, mer kinesiska pengar och afrikanska krav på att New York ska betala Addis Abebas operationer. Koalitionerna tar de krig där någon har råd att förlora folk.

Säkerhetsarmen av stadgan är redan ett skal. Resten av huset används. Att låtsas att skalet bär lika mycket som 1945 gör båda halvorna sämre: hjälpen får förväntningar den inte kan infria, och kriget får en internationell ordning som bara gäller när ingen av de fem lägger sig i.

Källor

Siffror och sakuppgifter i texten bygger på följande:

Fredsbevarande budget och likviditet Generalförsamlingen godkände 5,38 miljarder dollar för FN:s fredsbevarande verksamhet 2025–2026 (föregående år 5,59 miljarder). FN:s egna referat, 2 juli 2025: [un.org](https://www.un.org/) och news.un.org.

Sipri anger ett underskott på cirka 2 miljarder dollar i juli 2025, mer än 35 procent av cykeln 2024–2025: [sipri.org](https://www.sipri.org/).

Personal i fält 78 633 internationella personer i alla multilaterala fredsoperationer den 31 december 2025 (49 procent färre än 2016; lägsta nivå sedan minst år 2000). Av dem 53 007 i FN-operationer. Sipri, faktablad maj 2026: [pressmeddelande](#) och [pdf](#).

Värdländer och nya mandat Ingen ny FN-fredsinsats auktoriserad sedan Minusca 2014; Minusma, Monusco och Unamid har avvecklats eller drivits mot avveckling på värdländernas begäran. Översikt bland annat i Mail & Guardian, 23 september 2026: mg.co.za.

Afrikanska unionens fredsfond Cirka 400 miljoner dollar i februari 2026, efter 39 miljoner dollar i utbetalningar på två och ett halvt år. AU, 4 maj 2026: au.int.

Medlemsländers samlade inbetalningar sedan 2017: cirka 353,5 miljoner dollar, enligt AU:s exekutivråd juli 2026 (EX.CL/Dec.1352). Målet har höjts till 1 miljard dollar.

Resolution 2719 Säkerhetsrådet, 21 december 2023: ram för att finansiera upp till 75 procent av AU-ledda insatser med FN:s bedömda bidrag. Ännu inte tillämpad; försöket kopplat till Somalia nådde inte konsensus. Genomgång: International Peace Institute, oktober 2025, [ipinst.org](https://www.ipinst.org/).

Un80, budgetregel och systemets resurser Generalförsamlingen ändrade 30 juni 2026 återbetalningsregeln för en provotid på fyra år. Un80 innebär bland

annat neddragningar och sammanslagningar; FN anger att systemets samlade resursbas väntas minska med cirka 16 miljarder dollar 2024–2026. Human Rights Watch, 20 juli 2026: [hrw.org](https://www.hrw.org). FN:s Un80-faq: un.org/un80-initiative.

Kina, Indien och truppbidrag Kina näst största finansiär av fredsbevarande efter USA; enda permanenta medlem med meningsfull trupp närvaro. Sipri via South China Morning Post, 25 maj 2026: [scmp.com](https://www.scmp.com).

Största truppbidragare i senare FN-sammanställningar: Nepal, Rwanda, Bangladesh, Indien och Pakistan.

Pandemiberedskap Generalförsamlingens högnivåmöte 25 september 2026: un.org/pga.

Kosovo och folkrätten Independent International Commission on Kosovo, The Kosovo Report, Oxford University Press, 2000 – formuleringen “illegal but legitimate”. Irak 2003 och senare rysk argumentation om närområde är den politiska motbilden, inte en parallell rättsskälla.